

PERÄTÖN SYYTTELY EI TUO LISÄÄ LOHIA

Kalatalouden Keskusliitto tiedotti lohisaaliin Suomen merillä jääneen viimevuotista heikommaksi ja olleen erityisen heikko Pohjanlahdella ja Perämeren rannikon kalastajien jääneen lähes saaliitta. Uutisen mukaan suurimpana syynä olisi luonnonlohen kudulle pääsyn turvaamiseksi asetetut pyyntirajoitukset. Kerrottu syy heikkoihin lohisaaliisiin on perätöntä eikä edistä myöskään ammattikalastajien asiaa.

Tänä vuonna lohenpyynti on saatu päinvastoin aloittaa Itämerellä ja Pohjanlahdella aikaisemmin kuin kertaakaan vuoden 1995 jälkeen. Meripyynnin aiennus on perustunut vuoden 2004 lohiasetuksen muutokseen. Merikalastajat ovat päässeet kutuvaelluksella olevien lohiparviin pyyntiin peräti 15 päivää aikaisemmin kuin vuosina 1996 -1997. Näiden vuosien jälkeen rauhoitusaika on lyhentynyt toistuvasti: vuonna 1998, 2005 ja 2006.

EU on päättänyt Itämeren koskevasta ajoverkkokiellosta. Sen täytäntöönpano tapahtuu vuosina 2005 – 2007. Ajoverkkoalusten määrän 1.1.2006 on tullut olla 60 % pienempi kuin vuonna 2004. Todettakoon kuitenkin, ettei ajoverkkokiello koske Ahvenanmaan sisäisiä aluevesiä.

Ministeriön mukaan Itämeren pääaltaalla kalastettiin Itämeren koko lohisaaliista 60 - 70 % ennen ajoverkkokielloa pyynnin tapahtuessa juuri ajoverkoilla. EU:n kiellon ansiosta pääaltaalta säästyvien ja kutuvaellukselle lähtevien lohien määrän olisi pitänyt nousta tuntuvasti ja näkyä Saaristomerestä alkaen Perämerelle ja jokialueille saakka. Lohiasetuksen muutostahan ministeriö perusteli juuri sillä, että ajoverkkopyynnin vähentymisen takia lohiasetuksella voidaan lisätä rannikkopyyntiä ja myös kutujoissa tulee näkymään lisääntyvä lohimäärä.

Pohjanlahdella avomerikalastus ja ajoverkkopyynti oli lähes loppunut jo vuosina 1996-2001. Siltä osin kuin ajoverkkoaluksia on ollut vielä vähän käytössä, maa- ja metsätalousministeriö helmikuussa 2006 antamallaan päätöksellä salli kaikkien vuosina 2000 - 2005 ajoverkkokalastusta harjoittaneiden alusten jatkaa pyyntiä myös kuvana vuonna. Tätä päätöstä juuri keväällä muun muassa Lapissa arvosteltiin voimakkaasti ja ministeriö puolestaan piti sen merkitystä vähäisenä.

Edellä kerrotun perusteella mitään vuotta 2006 koskevia ”luonnonlohen kudulle pääsyn turvaamiseksi asetettuja pyyntirajoituksia”, jotka selittäisivät edellistä vuotta heikkomman pyyntituloksen, ei ole ollut. Päinvastoin merikalastajilla on ollut lisäpyyntioikeutta viime vuoteen verrattuna rannikkopyynnissä ns. valikoivan kalastuksen muodossa 3 päivää ja Itämeren pääaltaalta olisi voinut odottaa lisääntyntä lohimäärää kutuvaellukselle.

Tornion – Muoniojoelta tilastoitu vähän yli 5.000 kilon lohisaalis tältä vuodelta on vain 8-12. osa vuosien 1996 -1998 tilastoidusta saalistasosta. Kutujokiin pääsyä turvaavat rajoitukset eivät siten todellakaan ole syynä huonoon merisaaliiseen tänä vuonna. Jokisaaliit ovat päinvastoin jatkaneet laskuaan merikalastuksen aiennuksen myötä.

Lohen kutuvaellus Itämereltä kutujokiinsa oli RKTL:n ennusteen mukaan tänä vuonna tuntuvasti myöhässä. Senkin olisi pitänyt lisätä saalista, mikäli ennuste toteutui. RKTL:n mu-

kaan myös mereen vaeltaneiden poikasten määrän perusteella saalismäärien olisi odottanut kehittyvän myönteisesti niin merellä kuin joissa.

Todellinen huoli – Itämeren lohikannan tulevaisuus

Todellinen syy, mistä myös ammattikalastajien tulisi olla huolissaan, on Itämeren lohikannan lasku ja edelleen riittämätön luonnonlohen poikastuotanto. Lohikanta on aivan ilmeisesti heikentynyt Itämerellä.

Näin on tapahtunut, vaikka luonnonlohen poikastuotanto joissa lisääntyi 1990-loppupuolella ja on säilynyt edelleen hyvänä. Tämän vuoden tietoja ei ole vielä käytettävissä. Lohikannan turvaamiseksi Itämeren valtiot ovat laskeneet lohisaaliskiintiötä eikä Suomi ole kyennyt kalastamaan aina lohikiintiötään. Nyt myös Itämeren tehokkainta pyyntimuotoa, avoverkkopyyntiä, on vähennetty.

Tutkijat ovat pitkään ilmaisseet huolensa luonnonlohen poikasten lisääntyneestä kuolleisuudesta meressä. Syytä ei tunneta. Istutukset ovat puolestaan käyneet taloudellisesti täysin kannattamattomiksi luonnonpoikasia vielä korkeamman kuolleisuuden vuoksi. Eväleikkausten aloittaminen vain lisää istutusten tappiollisuutta.

Merikuolleisuuden lisääntymisen lisäksi ei ole mitään takeita, etteikö M-74 oireyhtymä voisi taas voimistua ja tappaa jokiin 70-80 % lohen poikasista jo joessa, kuten vuosina 1992-1996.

Luonnonlohen tulevaisuus koko Itämerellä on riippuvainen siitä, pääseekö luonnonlohi kutemaan harvoihin jäljellä oleviin kutujokiin, joista Itämerellä ylivoimaisesti tärkeimmät ovat Pohjanlahden perukassa Perämereen laskevat Tornion-Muonionjoki ja Simojoki sekä Kalix-joki Ruotsissa. Niiden poikastuotannosta on peräisin reilusti yli puolet Itämeren luonnonlohista.

Ilmaston ja vesistöjen lämpeneminen – uusi uhka lohelle

Kalamiehet tietävät, että lohi voi huonosti jo veden lämmityksessä yli 18 asteen ja 22 astetta alkaa olla kuolemaksi. Kuivien ja kuumien kesien huono lohisaalis joilla on tunnettu asia. Se on osasy syy tämänkin vuoden huonoon lohisaaliiseen.

Tulevaisuuden uhkana lohikannallekin on kuitenkin ilmaston, Itämeren ja kutujokien lämpeneminen. Ettei vain jonakin vuonna lohi jättäisi jokeen nousematta, kuten Tyynenmeren lohi Yokon-jokeen viime vuosikymmenellä joen ja edustan meriveden lämmittyä liikaa. Tai kääntyykö lohi takaisin?

Mitä on tehtävä?

Nyt pyydykset saadaan laittaa liian varhain nousevien kutulohiparvien eteen pitkin Pohjanlahden rannikkoa. Tästä kertoo myös Perämeren rannikon erityisen heikko saalis. Aiennetun pyynnin takia lohet eivät tahdo päästä edes Perämerelle.

Vuoden 2004 lohiasetuksen täytäntöönpano on keskeytettävä. Asetuksen mukaista vielä neljän päivän lisääiennusta meripyynnin aloitukseen ei tule toteuttaa ensi vuonna.

Jotta Itämerellä turvattaisiin riittävä, kestävä luonnonlohikanta ja estettäisiin saaliiden lasku niin merellä kuin joissa, kutuvaellukseen kohdistuvaa meripyyntiä on vähennettävä keinolla taikka toisella. Yksinkertaisinta ja helpoiten valvottavissa olisi paluu vuosien 1996 -1997 rauhoitusaikoihin. Niillä turvataan lohta myös Merenkurkun pohjoispuolelle.

Kustaa Viikunan tutkimien verotietojen mukaan 1600-1800- luvulla Tornion-Muoniojoet tuottivat vuosittain 100.000-350.000 kilon saaliin väylän varren asukkaille. Verotus perustui saalistietoihin. Voidaan vain kuvitella, minkälaiset poikasmäärät tuollainen lohikanta joessa tuottaisi Itämerelle ja edelleen kalastettavaksi merellä ja palaamaan kutujokiinsa.

Propagandistinen tiedotus ei edistä ammattikalastuksen ongelmien ratkaisua. Ei ole tarpeen kärjistä kalastuksen eri intressipiirien välejä. Heikot lohisaaliit hälyttävät Itämeren ja luonnonlohen heikosta tilasta. Vahvat populaatiot ja niiden monimuotoisuus turvaa parhaiten myös luonnonlohen selviämisen ympäristön muutoksissa, jotka jylläävät vahvoina.

Kari Kannala
asianajaja
Lohirahaston kansalaistoimikunnan jäsen